

پست بانک ایران

انتشار اطلاعات مربوط به مدیریت ریسک

(ریسک نقدینگی)

ماده ۷- مدیریت ریسک نقدینگی

• تعریف ریسک نقدینگی

بر اساس "دستورالعمل حداقل الزامات مدیریت ریسک نقدینگی مؤسسات اعتباری" که توسط بانک مرکزی ایران در سال ۹۶ ارائه شده است، ریسک نقدینگی عبارت از احتمال به خطر افتادن توانایی بانک در تأمین منابع نقد جهت پرداخت بدهی‌ها، ایفای تعهدات و افزایش دارایی‌ها می‌باشد. به‌طور کلی ریسک نقدینگی در بانک‌ها به دو بخش ریسک تأمین مالی و ریسک نقد شوندگی دارایی‌ها در بازار قابل تفکیک می‌باشد.

۷-۱- سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مدیریت ریسک نقدینگی

بانک باهدف نگهداری سطح مناسبی از نقدینگی جهت پاسخگویی به جریان نقدی خروجی غیرمنتظره و اجتناب از تأمین وجوه با هزینه‌های قابل ملاحظه، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های خود را به شرح زیر تعیین نموده است:

- * مدیریت ریسک نقدینگی از سطح شعب تا سطح کل بانک به‌صورت یکپارچه.
- * پایش مستمر وضعیت نقدینگی، ارقام عمده منابع و مصارف و وضعیت تحقق اهداف مربوطه.
- * ارزیابی و پایش تأثیر متغیرهای اقتصادی بر وضعیت منابع و مصارف بانک.
- * رصد رفتار سپرده‌های مشتریان کلان بانک با توجه به تأثیرات آن بر وضعیت نقدینگی بانک.
- * استفاده از جداول شکاف نقدینگی ایستا و پویا که بتواند بر مبنای طبقات مختلف زمانی وضعیت نقدینگی بانک را نشان دهد.
- * بانک با استفاده از آزمون بحران و تحلیل، سناریوهای چندگانه و بر مبنای جداول شکاف نقدینگی، میزان نقدینگی موردنیاز را ارزیابی خواهد نمود.
- * مدیریت ریسک نقدینگی در تدوین بودجه سالیانه موردتوجه قرار می‌گیرد.
- * طراحی سیاست‌های اعتباری مصارف بانک متناسب با نقدینگی بانک.

۷-۲- واحدهای اجرای مدیریت ریسک نقدینگی

• کمیته منابع و مصارف و ارزیابی عملکرد استان‌ها و مناطق
این کمیته مسئول مدیریت نقدینگی بانک در شرایط عادی و بحرانی، مدیریت بر منابع سپرده‌ای و هزینه پول، مدیریت شاخص‌های نقدینگی، نسبت‌های منابع و مصارف، نرخ‌های سود معاملات و تجهیز منابع با توجه به گزارشات اخذ شده از واحدهای ذی‌ربط می‌باشد.

• معاونت مالی و سرمایه‌گذاری
معاونت مالی و سرمایه‌گذاری به صورت منظم ضمن بررسی وضعیت نقدینگی بانک در قالب گزارشات منابع و مصارف، وضعیت سپرده‌های جذب شده و مصارف را در مقایسه با اهداف مدنظر رصد و بررسی می‌نماید. همچنین عوامل کلیدی تأثیرگذار بر روند منابع و مصارف و رفتار سپرده‌ای مشتریان عمده بانک را ارزیابی و گزارش‌های لازم را به کمیته منابع و مصارف و نیز مقامات ارشد بانک ارائه می‌دهد.

۷-۳- ترکیب، میزان و سررسید تسهیلات و سایر دارایی‌ها و به‌طور مشخص دارایی‌های با نقد شونده‌ی بالا

در جدول زیر ترکیب دارایی‌های با نقد شونده‌ی بالا در پایان اسفند ماه ۱۳۹۹ بر اساس مدت مانده به سررسید تا بالاتر از ۵ سال نشان داده شده است.

۱۳۹۹/۱۲/۳۰

شرح	یادداشت	مبلغ دفتری	کمتر از یک ماه	بین ۱ الی ۳ ماه	بین ۳ ماه الی ۱ سال	۱ الی ۵ سال	بالاتر از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
دارایی‌ها								
موجودی نقد	۹	۴,۶۴۵,۷۷۳	۴,۶۴۵,۷۷۳	-	-	-	-	-
مطالبات از بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۱۰	۱۷,۵۶۸,۶۵۲	۱۷,۵۶۸,۶۵۲	-	-	-	-	-
مطالبات از دولت	۱۱	۸,۷۴۰,۷۶۶	-	-	-	-	-	۸,۷۴۰,۷۶۶
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص دولتی	۱۲	۵,۶۷۹,۳۷۵	-	۵,۶۷۹,۳۷۵	-	-	-	-
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی	۱۳	۱۹۳,۵۹۷,۸۸۱	۳,۹۳۲,۶۵۵	۱۱,۷۹۷,۹۶۵	۲۹,۵۷۱,۸۰۹	۱۴۶,۷۲۴,۰۵۱	۱,۰۴۷,۶۰۱	۵۲۳,۸۰۰
سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار	۱۴	۲۳,۶۹۶,۰۱۱	۱۵۷,۷۶۹	-	-	۲۱,۴۶۲,۷۰۶	-	۲,۰۷۵,۵۳۶
مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته	۱۵	۳۸۲,۲۲۵	-	-	۳۸۲,۲۲۵	-	-	-
سایر حساب‌های دریافتی	۱۶	۱,۶۰۳,۵۲۲	-	-	-	-	-	۱,۶۰۳,۵۲۲
دارایی‌های ثابت مشهود	۱۷	۳,۹۷۱,۱۱۷	-	-	-	-	-	۳,۹۷۱,۱۱۷
دارایی‌های نامشهود	۱۸	۹۲,۲۵۲	-	-	-	-	-	۹۲,۲۵۲
سپرده قانونی	۱۹	۲۴,۸۵۴,۳۰۹	۱۴۸,۸۲۰,۹۶۴	۲۵۰,۲۵۰	۷,۷۱۶,۶۴۰	۲,۰۶۶,۴۵۵	-	-
سایر دارایی‌ها	۲۰	۴,۳۲۳,۸۸۷	-	-	۲۹۰,۹۲۴	۸۲۴,۶۱۸	۲,۰۷۵,۸۷۲	۱,۱۳۲,۴۷۳
جمع دارایی‌ها		۲۸۹,۱۵۵,۷۷۰	۴۱,۱۲۵,۸۱۳	۱۷,۷۲۷,۵۹۰	۳۷,۹۶۱,۵۹۸	۱۷۱,۰۷۷,۸۳۰	۳,۱۲۳,۴۷۳	۱۸,۱۳۹,۴۶۶

۷-۴- ترکیب، میزان و سررسید سپرده‌ها و نقاط تمرکز آن

در جدول زیر مانده سپرده‌های بانک در پایان اسفند ماه ۱۳۹۹ بر اساس سررسید نشان داده شده است.

۱۳۹۹/۱۲/۳۰

شرح	یادداشت	مبلغ دفتری	کمتر از یک ماه	بین ۱ الی ۳ ماه	بین ۳ ماه الی ۱ سال	۱ الی ۵ سال	بالاتر از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
بدهی‌ها								
بدهی به بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۲۱	(۱۰,۵۰۳,۳۹۵)	(۱۰,۵۰۳,۳۹۵)	-	-	-	-	میلیون ریال
سپرده‌های مشتریان	۲۲	(۱۵۸,۴۹۶,۰۷۶)	(۱۹,۲۰۰,۳۸۰)	-	-	-	-	میلیون ریال
سود سهام پرداختی	۲۳	(۶۷۵)	(۶۷۵)	-	-	-	-	میلیون ریال
اوراق بدهی	-	-	-	-	-	-	-	میلیون ریال
ذخیره مالیات عملکرد	۲۴	-	-	-	-	-	-	میلیون ریال
ذخایر و سایر بدهی‌ها	۲۵	(۱۱,۹۱۸,۷۹۸)	-	-	-	-	-	میلیون ریال
ذخیره مزایای پایان خدمت و تعهدات بازنشستگی کارکنان	۲۶	(۲,۷۶۹,۳۹۰)	-	-	-	-	-	میلیون ریال
حقوق صاحبان سپرده سرمایه‌گذاری	۲۷	(۱۰۵,۶۳۷,۴۲۱)	(۶۲,۹۹۳,۰۳۸)	(۱,۰۶۳,۶۲۸)	(۳۲,۷۹۷,۷۷۲)	(۸,۷۸۲,۹۸۳)	-	میلیون ریال
سود پرداختی سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	-	-	-	-	-	-	-	میلیون ریال
جمع بدهی‌ها		(۲۸۹,۳۲۵,۷۵۵)	(۹۲,۶۹۷,۴۸۸)	(۱,۰۶۳,۶۲۸)	(۳۲,۷۹۷,۷۷۲)	(۸,۷۸۲,۹۸۳)	-	(۱۵۳,۹۸۳,۸۸۴)

۷-۵- میزان ورودی‌ها و تعهدات ریالی در دوره آتی

۱۳۹۹/۱۲/۳۰

شرح	یادداشت	مبلغ دفتری	کمتر از یک ماه	بین ۱ الی ۳ ماه	بین ۳ ماه الی ۱ سال	۱ الی ۵ سال	بالاتر از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
بدهی‌ها								
بدهی به بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۲۱	(۱۰,۵۰۳,۳۹۵)	(۱۰,۵۰۳,۳۹۵)	-	-	-	-	میلیون ریال
سپرده‌های مشتریان	۲۲	(۱۵۸,۴۹۶,۰۷۶)	(۱۹,۲۰۰,۳۸۰)	-	-	-	-	میلیون ریال
حقوق صاحبان سپرده سرمایه‌گذاری	۲۷	(۱۰۵,۶۳۷,۴۲۱)	(۶۲,۹۹۳,۰۳۸)	(۱,۰۶۳,۶۲۸)	(۳۲,۷۹۷,۷۷۲)	(۸,۷۸۲,۹۸۳)	-	میلیون ریال
		(۲۷۴,۶۳۶,۸۹۲)	(۹۲,۶۹۶,۸۱۳)	(۱,۰۶۳,۶۲۸)	(۳۲,۷۹۷,۷۷۲)	(۸,۷۸۲,۹۸۳)	-	(۱۳۹,۲۹۵,۶۹۶)

۶-۷- میزان ورودی‌ها و تعهدات به ارزشهای عمده در دوره آتی

وضعیت ارزی بانک در پایان دوره ۱۳۹۸/۱۲/۲۹ به شرح زیر است:

یادداشت	دلار آمریکا	یورو	یونید انگلستان	فراانک	کرون سوئد	درهم امارات	ین	ریال عمان	ون کرد جنوبی	دلار لیبی	روپل روسیه	لیر ترکیه	یوان چین	دوبله
۹ موجودی نقد	۸۲۲,۲۱۰	۶,۳۴۵,۰۷۲	۸۲۷,۸۸۶	۱,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۴۴,۶۵۸,۹۷۶	۱۰,۰۷۵,۰۶۵	۱,۸۳۸	۲,۴۴۶,۵۷۵	۱۸,۳۲۶	۱۲۸,۲۹۰,۳۲۱	۲۲۵,۳۱۱	۱۹۶,۱۹۱,۲۴۹	۵,۱۸۲,۳۷۲
۱۰ مطالبات از بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۵۱,۲۳۶,۱۷۵	۸۲۸,۳۰۶	۲۹,۶۶۶	-	-	-	۱۶۶,۳۸۵	-	-	-	-	-	۵۲,۰۲۳,۸۸۷	-
۱۳ تسهیلات اضطراری و مطالبات از اشخاص غیر دولتی	۱۸,۰۷۷,۱۳۸	۶,۳۶۵,۰۱۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۱۶-۵ سایر حسابهای دریافتی	۶۶۰,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	-	-	-	۸,۲۵۶,۱۲۵	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع دارایی‌های ارزی	۷۰,۸۰۶,۵۲۲	۱۲,۷۶۸,۳۸۷	۸۷۷,۵۵۲	۱,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۲,۰۱۵,۱۰۱	۱۰,۲۴۱,۴۵۰	۱,۸۳۸	۲,۴۴۶,۵۷۵	۱۸,۳۲۶	۱۲۸,۲۹۰,۳۲۱	۲۲۵,۳۱۱	۲۲۰,۷۷۲,۱۲۶	۵,۱۸۲,۳۷۲
۲۶-۱-۱ تعهدات مشتریان بابت اعتبار اسنادی	-	۱۸,۵۲۲,۲۲۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۶۷,۵۱۰,۳۲۹	-
۲۶-۲-۱ تعهدات مشتریان بابت ضمانت نامه های صادره	-	۱,۰۳۲,۳۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع تعهدات ارزی مشتریان	-	۱۹,۵۵۴,۵۲۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۶۷,۵۱۰,۳۲۹	-
جمع دارایی‌های ارزی و تعهدات ارزی مشتریان	۷۰,۸۰۶,۵۲۲	۲۲,۲۲۲,۸۱۱	۸۷۷,۵۵۲	۱,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۲,۰۱۵,۱۰۱	۱۰,۲۴۱,۴۵۰	۱,۸۳۸	۲,۴۴۶,۵۷۵	۱۸,۳۲۶	۱۲۸,۲۹۰,۳۲۱	۲۲۵,۳۱۱	۲۲۰,۷۷۲,۱۲۶	۵,۱۸۲,۳۷۲
معادل ریالی جمع دارایی‌های ارزی و تعهدات ارزی مشتریان - میلیون ریال	۶,۳۷۲,۵۸۷	۳,۳۹۹,۹۵۷	۹۸,۳۲۱	۹۶	۹۳۸	۱,۳۳۵,۰۲۶	۸,۸۳۵	۴۴۲	۱۸۲	۱,۲۲۴	۱۵۸,۵۴۱	۴,۶۹۷	۳,۹۴۸,۹۶۹	۶,۴۸۲
۲۱-۱,۲۳-۲ بدهی به بانکها و سایر مؤسسات اعتباری	(۵۱,۰۲۲,۳۰۰)	(۱,۰۰۰-۱,۳۰۰)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(۱۱-۱,۳۲۳,۸۱۱)	-
۲۲ سپرده‌های مشتریان	(۱۰,۳۰۰-۶)	(۶,۵۳۴,۴۷۲)	(۷۲۵,۳۶۵)	-	(۳,۱۶۲,۰۳۹)	(۵۲,۰۹۹,۴۹۹)	(۱,۱۲۵,۳۲۶)	(۵۰۰)	(۱,۸۳۰,۰۰۰)	-	(۱,۲۶۸,۲۰۰)	-	(۱۰۵۰-۸۷,۲۲۴)	(۳,۳۸۰,۰۰۰)
۲۵ ذخایر و سایر بدهی‌ها	(۱۷,۳۷۹,۳۰۹)	(۳۶۹,۱۷۹)	-	-	(۵۰۰)	-	-	-	-	-	-	(۱,۳۶۶)	(۵۲۲,۰۹۶)	(۵۰,۱۱۸)
۲۷ حقوق صاحبان سپرده‌های سرمایه‌گذاری	(۱,۱۷۲,۴۰۰)	(۳,۲۰۰)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع بدهی‌های ارزی	(۶۹,۷۷۹,۴۱۵)	(۷,۸۰۴,۱۵۱)	(۷۲۵,۳۶۵)	-	(۳,۱۶۲,۰۳۹)	(۵۲,۰۹۹,۴۹۹)	(۱,۱۲۵,۳۲۶)	(۵۰۰)	(۱,۸۳۰,۰۰۰)	-	(۱,۲۶۸,۲۰۰)	-	(۱۰۵۰-۸۷,۲۲۴)	(۳,۳۸۰,۰۰۰)
۲۶-۱-۱ تعهدات بانک بابت اعتبار اسنادی	-	(۱۸,۵۲۲,۲۲۲)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(۶۷,۵۱۰,۳۲۹)	-
۲۶-۲-۱ تعهدات بانک بابت ضمانت نامه های صادره	-	(۱,۰۳۲,۳۰۰)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع تعهدات ارزی بانک	-	(۱۹,۵۵۴,۵۲۲)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(۶۷,۵۱۰,۳۲۹)	-
جمع بدهی‌های ارزی و تعهدات ارزی بانک	(۶۹,۷۷۹,۴۱۵)	(۷,۸۰۴,۱۵۱)	(۷۲۵,۳۶۵)	-	(۳,۱۶۲,۰۳۹)	(۵۲,۰۹۹,۴۹۹)	(۱,۱۲۵,۳۲۶)	(۵۰۰)	(۱,۸۳۰,۰۰۰)	-	(۱,۲۶۸,۲۰۰)	-	(۱۰۵۰-۸۷,۲۲۴)	(۳,۳۸۰,۰۰۰)
معادل ریالی جمع بدهی‌های ارزی و تعهدات ارزی بانک - میلیون ریال	(۶,۳۷۲,۵۸۷)	(۳,۳۹۹,۹۵۷)	(۹۸,۳۲۱)	۹۶	۹۳۸	(۱,۳۳۵,۰۲۶)	(۸,۸۳۵)	(۴۴۲)	(۱۸۲)	(۱,۲۲۴)	(۱۵۸,۵۴۱)	(۴,۶۹۷)	(۳,۹۴۸,۹۶۹)	(۶,۴۸۲)
۱۳۹۸/۱۲/۲۹	۱,۰۲۷,۳۰۸	۵,۹۶۴,۳۳۶	۱۴۲,۲۸۷	۱,۰۰۰	(۲,۰۶۲,۰۳۹)	۹۱۵,۶۰۲	(۹۱۲,۹۹۶)	۱,۳۳۸	۶۱۶,۵۷۵	۱۸,۳۲۶	۱,۲۸۸,۳۱۱	۲۲۲,۸۱۴	۱۵,۲۴۱,۲۷۹	۶۱۶,۲۵۵
معادل ریالی	۹۲,۲۵۸	۶۰۸,۵۵۲	۱۵,۹۲۲	۹۶	(۱,۹۰۳,۳۳۳)	۲۲,۰۵۷	(۸۵۸)	۲۲۲	۴۶	۱,۲۲۴	۱,۲۷۲	۴,۶۹۷	۳۰۰,۰۷۸	۸۷۱
وضعیت باز هر ارز نسبت به سرمایه نظارتی در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۹ - درصد	(۹۲)	(۶۰۳)	(۶۱۶)	(۰۰)	(۳۳)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۱۰۰)	(۰۰)
وضعیت باز هر ارز نسبت به سرمایه نظارتی مبنای سایر نسبت‌های احتیاطی* در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۹ - درصد	(۱۶۶۴)	(۱۰۰,۶۶۶)	(۳,۸۷)	(۰۰)	(۳,۹۸)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۰۰)	(۳,۶۱۸)	(۱,۶۶)

۷-۷- برنامه مقابله با بحران

امروزه نهادها و مؤسسات مالی با استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های مدیریت مؤثر ریسک که دارای رویکردی آینده‌نگر نسبت به مسائل و مشکلات احتمالی در حوزه کسب‌وکار می‌باشد، نسبت به شناسایی، اندازه‌گیری و کاهش ریسک‌های احتمالی اقدام می‌نمایند. یکی از این تکنیک‌ها انجام آزمون بحران است که با تعریف سناریوهای احتمالی در حوزه‌های مختلف و انجام آزمون‌های مربوطه در جهت ارزیابی میزان آسیب‌پذیری در شرایط بحرانی صورت می‌پذیرد. در این راستا آزمون بحران با به‌کارگیری سناریوهای مختلف از قبیل تأثیرات خروج ناگهانی منابع بر نسبت نقدینگی و مانده حساب جاری نزد بانک مرکزی و... بر فعالیت‌های بانک انجام می‌پذیرد. گزارش مذکور در مقاطع موردنیاز به کمیته مدیریت ریسک و هیأت مدیره بانک ارائه می‌شود

ضمناً بانک در شرایط بحرانی باهدف مدیریت مصارف اقدام به موارد زیر می‌نماید:

- * کنترل مصارف بانک از جمله اولویت‌بندی تسهیلات گیرندگان
- * اعمال سیاست‌های تشویقی جذب منابع از جمله تعیین نرخ‌های ترجیحی سود
- * ارزیابی وضعیت منابع بازار بین‌بانکی باهدف تأمین منابع موردنیاز و جلوگیری از تداوم بدهکار شدن حساب نزد بانک مرکزی
- * ارزیابی مستمر وضعیت نقدینگی در کمیته منابع و مصارف بانک

۷-۸- روش سنجش ریسک نقدینگی

سنجش ریسک نقدینگی بر مبنای محاسبه و تحلیل روند نسبت‌های نقدینگی و همچنین ارزیابی دقیق ریسک نقدینگی بر اساس محاسبه شکاف نقدینگی در دو حالت ایستا و پویا و انجام آزمون بحران جهت ارزیابی وضعیت نقدینگی بانک در شرایط بدبینانه می‌باشد.

۷-۹- سازوکارهای کنترل و پایش ریسک نقدینگی

- استخراج جدول وضعیت منابع و مصارف در سطح مدیریت‌های شعب استان‌ها و مناطق به صورت هفتگی ، محاسبه نسبت‌های نقدینگی و پایش وضعیت آن‌ها در سطح کلان، استخراج جدول وضعیت نقدینگی بانک و پایش مستمر نسبت‌ها و سرفصل‌های تأثیرگذار بر آن، اقدام در جهت استخراج جدول شکاف نقدینگی بانک بر اساس طبقات مختلف زمانی و با لحاظ کلیه جریان‌ات وجوه در دو حالت ایستا و پویا که در آن امکان ارزیابی کلیه جریان‌ات مورد انتظار (اقدام بالا و پایین خط) فراهم خواهد شد.
- مدیریت روزانه ورودی و خروجی‌های بانک (شامل شتاب، ساتنا، پایا، چکاوک، شاپرک، دستگاه POS و...) به منظور تعیین میزان مازاد/کمبود نقدینگی بانک و تهیه منابع موردنیاز از بازار بین‌بانکی در صورت لزوم.
- تعیین حد مجاز نقدینگی (وجوه نقد) برای تمام مدیریت‌های شعب استان‌ها و مناطق .این حدود که تابعی از میزان منابع قابل تخصیص می‌باشد ، برای تمام شعب بانک نیز تعیین شده است.
- مدیریت پرتفوی دارائی‌های بانک از طریق اختصاص بخشی از منابع ورودی با ضریب نقد شوندگی بالا از قبیل اوراق بهادار سریع معامله.